

DEO OPTIMO MAXIMO.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCE,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA *,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS

manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ-quintâ
mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LXXVIII.

M. JOANNE-CAROLO DE BROTONNE;

Doctore Medico, Præside.

An specificum Viperae morsus Antidotum, Alkali volatile ?

I.

VENENA, Græcis τοξικα, φαρμακα etiam, seu deleteria, ea omnia non immeritò dixeris, quæ sub parvâ mole, vel intus assumpta, vel extus applicata, naturalem corporis statum, brevi nunc, nunc tardius destruunt. Triplex venenorum genus pro triplici naturæ regno. Quæ vegetabili ortum debent, ob rodentem vel causticam indolem, ut Aconitum, aliaque plura, vel ob vim inspissantem, narcoticamve, noxia deprehenduntur. Ex mineralibus venena, acidæ plerumque sunt indolis. Quæ ex animalibus depromuntur, valdè subtilia sunt, & morsu vel puncturâ potissimum irrepunt; hinc promptius per varias partis læsæ contractiones, vascula minima, indè massam sanguineam permeant. Quid igitur mirum, si spiritibus animalibus permixta materies venenosa, fibrillas nervas dolorificè admodum pungat, convulsiones à vividiori, & inordinato spirituum motu, citius excitet, omnes humores inficiat, totumque corpus contagione labefactet? Cuiuslibet veneni non eadem est sævitia, non idem malignitatis gradus; alia magis, alia minus sæviunt. Ut diversa est partium corporis structura, sic pro diversio pariter subsectorum habitu discrepant venena; quàm multiplex ac diversa latentium humorum conditio, tam dissimilis indè exortientium symptomatum ratio. Non omnes æquè vehementer eodem veneno afficiuntur, quidam levius. violentius quidam, quidam citius, tardius quidam. Inter animalium venena, non infimum obtinet locum Viperae venenum, cujus etiam non eadem est in omnibus Viperis, & corporibus, energia, non eadem in omnibus Regionibus, calidioribus, frigidioribusve sævitia; imò etiam, ex pluribus Physicis, pro animalis, plùs vel minus irati mole, colore, & sexu, varios sortitur eventus Viperae morsus. Non ergò omnis fidas remedio, sed illud eligas, & specificum quasi habeas illud, quod in casu quolibet, tutissimo, citissimo, felicissimoque coronabitur effectu.

II.

INTER exitiosos admodum serpentes, reptile vivipar (Vipera) unde nomen forsan sortitur, lentius repit, nunquam exilit, sicque ab aliis serpentibus differt. Pluribus de ipsius formâ, figurâ externâ, Anatome & Historiâ passim descriptis (a), & ad præsens institutum non pertinentibus omittis, oris vulnifici interiora summam exponere sufficiat. Unum ex utraq; maxillæ superioris parte, ab ipsomet ortu obtinet aduncum dentem Vipera, qui peculiari actione musculari, cum maxillæ superioris osse exteriori,

* Auctore M. J. F. C. MORAND, Reg. Scientiar. Acad. parif. anno 1749. iter. prop. ann. 1766.

(a) Mém. de l'Acad. R. des Sc. de Paris, depuis 1666 jusqu'à 1699. tom. III. l. part. p. 217.

antrorum protruditur. Basi illius ossis affigitur vesicula flavo liquore plena, cui annexa est *ductulus* excretorius, fibris musculosis, & in longum & in circulum protensus (b), munitus, quarum ope è vesiculâ exprimitur succus, ab acuto, & fistuloso dente in inflicto vulnus stillans. Tanquam mera salivalis materies, à quibusdam accipitur ille liquor (c), cumque absque ullo incommodo non gustatus duntaxat, pluriesque deglutitus (d), sed sanguini etiam per aperta recenti vulnere vasa fuerit permixtus, hunc venenatum esse negant, & à solis iratæ Viperæ concitatis spiritibus, omnem symptomatum syndromen repetunt. Qui morsus Viperæ effectuum ætiologiam rimari voluerit, dentes partesque vicinas perferutetur, hic mali sedem, fontemque detegit. Siscitanti verò, quænam sit talis veneni natura, à Viperâ demorsus inspicendus proponatur. Acutè dolet pars læsa, incalcescit & rubet, gangrenæ prænuntius succedit livor, vicinæ partes brevissimè intumescunt; his accedunt languor, totius corporis debilitas, pulsus celer, debilis tamen, & intermittens: convulsivos motus, frigidus comitatur sudor, supervenit icterus, furit statim umbilicalis regio: excitantur nausæ, biliosæque evomuntur materies. Quanquam autem periculi sit plenus Viperæ morsus, non tamen trucidat semper; citius aliquando occulset apparent symptomata, & pro gradu quo cor & cerebrum virus penetravit, pro tempestatibus, demorsu, mordentis, temperiei, sanguinis diatheseos, vidûs, aliorumque similium ratione, plus vel minus exacerbantur. Sic explicabitur quomodo plura animilia post morsum spontè curata fuerint; alia vero occisa (e) quomodo semetipsum à Viperâ vulneratum, coram illustrissimâ Scientiarum Academiâ Parisiensi, intrâ breve tempus, curaverit D. Charas. Verùm tamen haud absurdè concludam, mortem ostia pulsare, nisi remedia tempestivè adhibeantur. Sed quodnam medicamentum, tot & tantos compefcet tumultus? Illud erit quod & porcos aperire, & sudoris beneficio, per patentia cutis ostiola, venenosam eliminare materiam poterit.

(b) MEAD, de Viperâ.

(c) D. CHARAS, Regiæ Scientiar. Academ. Socius.

(d) FRANCISC. REDT, Observ. de Viperis.

(e) Idem.

I I I.

NEMINI licet accuratè nota sit, & perspicua veneni Viperini indoles, de eo tamen à posteriori, ratiocinari liceat; 1°. Ex frigore morsum affligente, ex pulsu cum quâdam mollitie debilitate, affici fluida, injectoque succo deturbata inspissari, suspicandus locus est. Assertum confirmant biliosi vomitus, symptomatikus icterus, dolores abdominis; 2°. Genus nerveum affectum designant motus convulsivi. Quomodo autem excitantur? quæstio sanè difficilis, & ex nervorum structurâ, (cùm innoteſcet) facile forsan, eruenda. In his curandis infinita propè à Neotericis instituta fuerunt experimenta. Notum est omnibus qui Viperas colligunt, Viperinâ axungia vulneri citò applicatâ, omnes ab hoc morsu futuros eventus præverti; hoc specificum laudibus effert clarissimus Anglus (a). Ferrum, ad eum caloris gradum qui vix tolerari potest calefactum, applicatumque parti, tanquam eximium in hoc morbo, comprobatumque experimentis remedium prædicat D. BOYLE. Apud Americanos, pulvere pyrio super parte demorsâ accenso; apud Longobardos, Genistæ tinctoriæ succo, ad Cyath. I. exhibitò (b); apud Venatores Pictavienses, quarundam decoctione plantarum, levique partis læsæ scarificatione, nulla habetur præstantior Viperæ morsus medela. Ab Antiquioribus, Viperæ partes coctæ felicissimè exhibebantur. Tanquam certissimum antidotum ab Anglis celebratur oleum simplex Olivarum (c); sed à viris spectatissimis in dubium revocatur huiuscæ pharmacæ vis & energia. Ignis, caustica, ligaturæ, junctæque scarificationi cucurbitulæ, ut plurimum adhibentur. Aqua Muriatica, spiritus Vini

(a) MEAD, Lib. Anglic. de Venen. p. 29.

(b) Cynolur. Med. Hermannian. à Joh. Argentorat. 1737, p. 489.

(c) VATERUS, Dissertat. de novo Antidoto adversus Viperæ. mors.

Camphoratus, aut spiritus Theriacalis, vulneri promptius scarificando, emplastroque vesicatorio cum Theriaca, oleo Succini & Castorei simul mixtis obtegendo, calide applicantur. In deligatione, vultus oleo Scorpionum, Rutæ, Chamæmeli, balsamoque Peruviano illinitur. Curationem absolunt Alexipharmaca, diversæ præparationes Vipericæ, & omnia quæ cor ad celeriores vibrationes stimulando, naturæ conatum juvare poterunt. Hinc promiscuè & efficaciter usurpantur sudorifica, & cardiaca, poris aperiendis æqualiter habilia, cardiaca præsertim gangrenosæ putrefactioni, ex Viperæ veneno oriundæ apprimè idonea. Nec silentio prætermittenda Theriaca, quæ ex sua ad Venena omnia, imprimis verò mortis Viperarum efficaciam, nomen obtinuit. Quodnam vero, Alkali volatili tutius certiusque datur remedium?

I V.

ALKALI volatile coarctum seu fluidum, omnium medicamentorum nobilissimum, spiritibus quibus turget fan guis analogum, hos recreat, reficit, & nihil, quo noxia quæque amoliri conantur, roborat, intimæque corporis partes subit celerrimè, oclusas venarum scaturigines, meatus cohærentes aperit, humores concretos dissolvit, noxiosque per corporis emunctoria eliminat. Pro diversâ vulnere & injecti veneni ratione, quantitate, qualitate diversimodè vim suam exeret Sal volatile, nunc citius, nunc tardius, pro variâ succorum inspissatorum indole, pro vario inspissationis gradu, sed semper felicissimo cum successu, si statim & sæpius exhibeatur. Hujusce pharmaci in eo casu virtutem nunquam satis commendandam, non ita pridem demonstravit experientia, mense Julio anni 1747, in excursionè Botanica, quam vulgò nuncupant *Herborisation de S. Prix*, ex nomine pagi, ad quem iter instituitur (a).

Vir quidam celeberrimus Professore *Bernard. de Jussieu* unâ cum frequentissimis, tum rei Herbariæ, tum Historiæ naturalis & Medicæ, pro ratione instituti vel oblectamenti, cujuslibet conditionis studiosis, per agros comitans, dum Angues in montis *Maurantiaci* valle amenissimâ venabatur, in Viperam, quam primâ facie Colubrem autumnavit, nesciens incidit. Hinc, ex unâ in alteram manum securus transiebat. Irà successus Anguis, occupat hanc morsu, maleficamque eructat fanus, iteratis amplexibus alteram implicat, triplicique demum sauciat vulnere. Dolore, & intumescentiâ quæ læsos artus brevi incefferunt impulsus æger, undè doctrinam, hinc & etiam malis medicinam quærit. Extremâ carpitur caudâ Serpens (b), & petitisimo defertur Magistro qui Viperam, non Colubrem pronuntiavit, nullâque relicta morâ, alkali volatile liquidum (c), deinde, sal volatile, intus & extus adhibuit. Ferox interea sævit venenum, gravissimæque adoriuntur symptomata. Brachia subitaneo tumore corripit, & in horrendam magnitudinem asurgere; undè ligaturæ ex consilio cujusdam primùm admotæ, solvuntur. Jam tristi pallore inficitur vultus, accedunt nausæ, sudor frigidus, animi deliquia. Quò pernoctandum erat, ægrum recto tramite cum duobus aliis philiatris ego deduxi, & Alkali volatile guttatim in vino mixtum, sæpè sæpius prepinandum exhibui. Lecto compositus, Alkali volatile jusculo immixtum sorbuit æger, & paulò post delirio levi ciborumque ingestorum vomitu correptus est. Ad dolores & torpores in brachiis levandos, vulnera & partes inflatæ, oleo Olivarum & sale Ammoniacali, hæc nocte sæpius illita fuerunt. Hæc methodo, post largos sudores melius se habuit ægotans, & sex horis elapsis ita convaluit, ut postridiè, arva nobiscum, primâ luce petierit. Per plures deinde dies extus repetito sæpius illitu, intus sale volatili usus est. Equè salubriter, eodem ferè processu, pari casu, mense Julio anni 1749 prope Balgentiacum, in *Aurelianensi* ægro adhibuit spiritum volatilem Viperæ, Doctor Medicus D. YVON, qui supra-dicti eventus testis fuerat (d).

(a) Mém. de l'Acad. Roy. des Sc. ann. 1747.

(b) Sic arrepta Vipera, digitos attingere nequit.

(c) Sapon. gr. xij. sp. vin. 3 j. olei succ. q. s. ad solutionem, M. cum sp. volat. sal. ammon. agit. ad albedinem lacteam. Erit aqua dicta, EAU DE LUCE. Edit. Franc. de la Pharm. de Londres.

(d) In Museo Hort. R. Paris, aservatur hæc Vipera, ex dono auctoris Therios, M. MORAND.

EXULET ergo tanta medicamentorum sylva, quâ nihil ad dislinendam ægotantium salutem, & ad Praxeos rationalis, & efficacis incrementum remorandum deterius inveniri potest (a). Procul hinc caustica, ignis, ligaturæ, scarificationes, cucurbitulæ etiam & alia quæ asperiora nimis; apage emplastrorum aliorumve topicorum farrago, quæ citatiorem lætamque satis victoriam non proferunt. Ad compendiosam selectamque Medicinam, iste revocetur apparatus. *A curatoriæ methodi simplicitate, curati securitas* (b). Per multis & compositis indicationibus, sæpissimè pauca & simplicia sufficiunt medicamenta. Eò salubrius est pharmacum, quod plurimum & valdè compositorum vires in se solo contineat. In librarum clarere, & liquorum fluxilitate reslituendis, præcipua Viperae morsus curatio versatur. Hæc omnia descriptâ methodo tutò citòque assequeris: Alkali volatile, tenuissimis suis & valdè perniciousis particulis, exiles canaliculos facile permeat, naturæ laboranti juvamen affert; si quid inest liquoribus tenax, viscidum, ac solidorum oscillationibus inohediens, illud alkalium ope, totidem caneorum instar dividitur, atteritur, comminuitur. Partes solidas quas præterlabuntur fluida, admotum excitat, actuosius particulis sanguinem exagitat, & dissolvit, vasorum Systolen adauget, Diaphoresim promovet, & sudores. Forstân objicies sanguinem in patellâ effusum, ab a kalibus pluribus tûm fixis, tûm volatilibus oleosis inspissari (c); sed hic effectus, ex aërearum partium miscelâ oriri potest. An calorem quo pollet hocce medicamentum, noxium supponeres? Nonne semina quædam, & fructus nonnulli, acris os afficiunt, & tamen salubre sanguinis fervori frænum injiciunt? sic semen Cardamomi, masticatum, calido licet donetur sapore, sitim nihilominus, in ore ipso salubriter extinguit. Quid plura? Hujus medicamenti vim asserit experientia, quapropter ne dubites concludere:

Ergo Specificum Viperae morsus Antidotum, Alkali volatile.

(a) HOFFMAN. Med. rat. System. Tom. 3. Sect. 2. Cap. 3.

(b) Thesis M. LE THIEULLIER.

(c) Chym. BOHRAAV. Tom. 2. p. 239.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Cosma - Angelinus LEZU-
RIER.

M. Nicolaus JEANROY, Biblio-
thecæ Facultatis Præfectus,
Regii Medicorum Collegii Nan-
ceianorum Socius honorarius.

M. Achilles-Guillaume LEBECUE
DE PRESLE, Eques & Censor
Regius.

M. Cæsar COSTE, Censor Regius.

M. Petrus - Joannes - Claudius
MAUDUYT DE LA VAREN-
NE, à Regiâ Societate Medicâ
Parisiensi pro Epidemijs insti-
tutâ.

M. Stephanus GROSSIN DU
HAUME, Chirurgiæ Gallicæ
idiomate Professor designatus.

M. Claudius-Josephus GENTIL;
Militarium Nisocomiorum ad
ad Regis exercitum Medicus.
M. Edmandus - Thomas MO-
REAU.

M. Ludovicus - Petrus - Felix-
Renatus LE THIEULLIER,
Antiquus Facultatis Decanus,
Regis Consiliarius & in Ma-
jori Consilio, necnon in Magnâ
Regiâ Domûs & Franciæ Præ-
fecturâ Medicus ordinarius.

Proponebat Parisius JOANNES-JACOBUS LEROUX DES TILLETs, Parisiensis, Salu-
berrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1778.

A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1778.